

Vlaams
Parlement

ingediend op **888** (2015-2016) – Nr. 1
22 september 2016 (2015-2016)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Lies Jans en Jan Bertels

over de uitvoering
van het decreet van 20 april 2012
houdende de organisatie van kinderopvang
van baby's en peuters

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bart Van Malderen.

Vaste leden:

Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans, Lorin Parys, Peter Persyn, Tine van der Vloet;
Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Freya Saeys, Martine Taelman;
Freya Van den Bossche, Bart Van Malderen;
Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Vera Celis, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester,
Manuela Van Werde;
Sonja Claes, Dirk de Kort, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
Jo De Ro, Emmily Talpe;
Jan Bertels, Bert Moyaers;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Dieter Vanhecke, transitie-manager, Kind en Gezin	4
1.	Doelstellingen van het decreet van 20 april 2012	4
2.	Na twee jaar?	4
3.	Regelluwte, administratieve lasten en procedurele bepalingen	4
4.	Aantal aanwezige kinderen in verhouding tot de vergunde capaciteit	6
5.	Bestellen is betalen	6
6.	Sociale functie en voorrangbeleid	7
7.	Werken met werknemers	7
8.	IKT-mix	8
9.	Flexibele opvang	8
10.	Monitoring van het decreet van 20 april 2012 aan de hand van indicatoren	9
10.1.	Voldoende opvang	9
10.2.	Betaalbare opvang	10
10.3.	Toegankelijke kinderopvang	11
10.4.	Kwaliteitsvolle kinderopvang	11
10.5.	Leefbare kinderopvang	12
11.	Pedagogische ondersteuning	12
12.	Ondersteuningsstructuur Kinderopvang	13
13.	Pedagogisch meetinstrument	13
II.	Vragen van de leden	13
	Gebruikte afkortingen	23

Op 22 juni 2016 hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin een gedachtewisseling over de uitvoering van het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters. Katrien Verhegge, administrateur-generaal van Kind en Gezin en Dieter Vanhecke, transitie-manager van Kind en Gezin, namen aan de gedachtewisseling deel.

I. Uiteenzetting door Dieter Vanhecke, transitie-manager, Kind en Gezin

1. Doelstellingen van het decreet van 20 april 2012

Dieter Vanhecke zegt dat de kinderopvang voor de goedkeuring van het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters (hierna het decreet van 20 april 2012) tal van verschillende erkenningsvormen en subsidies kende. Het decreet van 20 april 2012 zorgt voor meer eenvormigheid.

Het decreet van 20 april 2012 moet zorgen voor een opvangplek voor de helft van alle kinderen met een opvangbehoefte tegen 2016 en voor elk kind met een opvangbehoefte tegen 2020. Voor de ouders moet de opvang toegankelijk en betaalbaar zijn. Opvang organiseren moet financieel haalbaar zijn voor de sector. Voor de kinderen zelf beoogt het decreet van 20 april 2012 kwaliteitsvolle kinderopvang.

Er is steeds gezegd dat de transitie geen 'big bang' mag zijn. De transitie moet geleidelijk en ondersteund verlopen. De transitie dient de opvang zo veel mogelijk te faciliteren.

2. Na twee jaar?

Er vond een enorme verandering plaats waarvoor zowel ouders als sector een grote inspanning hebben geleverd. Hoewel de toestand inmiddels wat gestabiliseerd is en de rust stilaan terugkeert, is de transitie nog steeds aan de gang. Het einddoel is nog lang niet bereikt.

Alle betrokken partijen zijn er samen in geslaagd om op een constructieve manier over knelpunten te dialogeren. Dat wordt het voortgangsplan genoemd. De sector, gebruikers en belangenorganisaties bespreken met de administratie de knelpunten, volgen de transitie en sturen regelgeving en aanpak waar mogelijk bij.

Het voortgangsplan beoogt op korte termijn deregulering en administratieve lastenverlaging. Op lange termijn gaat het plan na of de decretale doelstellingen gehaald worden. Het plan zet ten derde in op extra ondersteuning.

3. Regelluwte, administratieve lasten en procedurele bepalingen

De discussie over regelluwte, administratieve lasten en procedurele bepalingen heeft eind 2015 geleid tot een wijziging van het vergunnings- en subsidiebesluit. Een aantal detailregels over infrastructuur is vervangen door algemenere bepalingen die kwalitatieve infrastructuur voor kinderopvang beogen. Een eigen keuken is niet langer nodig. Maar een kinderopvanginitiatief moet in staat zijn op een hygiënische wijze gezonde en gevarieerde voeding te bereiden. Op die manier kan keukeninfrastructuur gedeeld worden.

De verplichting om een aantal attesten periodiek te vernieuwen, is weggefallen. Elke organisator is geresponsabiliseerd om zijn beleid zelf te bepalen.

Een aantal procedures is gewijzigd om overnames te vereenvoudigen. Recent is er de evolutie waarbij OCMW's opvanglocaties overhevelen naar het gemeentebestuur of een autonoom gemeentebedrijf. Feitelijke verenigingen schakelen over op een rechtspersoonlijkheid. Waar er in de feiten niets verandert, wordt de procedure zo eenvoudig mogelijk gehouden. Ten slotte hoeft een aantal zaken niet meer doorgegeven te worden aan Kind en Gezin.

Dit gewijzigde besluit is in werking. Inmiddels is de vraag gesteld om ook in de buitenschoolse opvang, waarvoor de transitie nog moet starten, stappen te zetten. De Vlaamse Regering heeft op 29 mei 2016 een besluit met vergelijkbare wijzigingen voor de buitenschoolse opvang principieel goedgekeurd. Het advies van de Raad van State wordt ingewacht.

Daarnaast had de sector vragen over saldoberekening, subsidieberekening en compensaties bij subsidieverlies als gevolg van de nieuwe regeling. Daarover is uitgebreid geïnformeerd.

De gezinsopvang blijft vragen naar administratieve lastenverlaging. De vraag kwam vooral vanuit de grote organisatoren, zoals de vroegere diensten voor onthaalouders die op tal van locaties actief zijn. Een andere groep vormen de zelfstandige onthaalouders. Voor de gezinsopvang is met een deelwerkgroep gewerkt.

Om een IKG-tarief te verkrijgen moeten ouders het attest Kindcode aanvragen. Voor grote organisatoren met veel kinderen en gezinnen is het een grote opdracht om alle attesten te verzamelen. Daarover is een afzonderlijk stakeholderoverleg opgericht. De omvangrijke operatie in de aanloop naar 1 januari 2016 is dankzij een grote inspanning van de sector relatief vlot verlopen. De methodiek is bijgestuurd.

Kind en Gezin moet met het oog op de subsidiëring weten hoe vaak en wanneer een kind gebruik heeft gemaakt van een opvangplek. Dat is opnieuw een grote inspanning voor de grote organisatoren gezinsopvang, omdat zij heel veel verschillende kinderen opvangen. Er zijn tools ontwikkeld om dit te automatiseren. De database van de organisator communiceert met de database van Kind en Gezin. De eerste resultaten hiervan zijn vrij positief.

De overgangsmaatregel voor het kwaliteitshandboek liep normaal af op 1 april 2016 maar is met één jaar verlengd. Op die manier is er meer tijd om het kwaliteitshandboek af te stemmen op alle evoluties die het pedagogische raamwerk en het meetinstrument doormaken.

Vroeger werkten diensten voor onthaalouders in een werkingsgebied. Sedert de inwerkingtreding van het decreet van 12 april 2012 werken ze in zorgregio's. Omdat beide omschrijvingen niet overal gelijk waren, moeten organisatoren plaatsen kunstmatig verdelen over de zorgregio's. De impact daarvan was niet te voorspellen bij de start van het nieuwe decreet. Er is eenmalig de mogelijkheid gegeven om de subsidieerbare plaatsen te verschuiven. Er is niet voor een structurele maatregel gekozen omdat de verdeling van de plaatsen over de zorgregio's de basis vormt voor de toekomstige programmatie.

Zelfstandige onthaalouders werden vroeger op de werkvloer geïnspecteerd, maar aangesloten onthaalouders niet. De inspectie vond plaats bij de dienst voor onthaalouders. De methodiek is aangepast. Aangezien onder de nieuwe regelgeving een vergunning op locatieniveau wordt verleend, komt de Zorginspectie bij elk soort onthaalouder ter plaatse. Dat leidde aanvankelijk tot discussie omdat de werkwijze ongewoon was. Zorginspectie en de sector treden

hierover rechtstreeks in overleg. De indruk is dat hierdoor de tegenstand tegen deze verandering grotendeels overwonnen is.

De vraag naar meer omkadering blijft. Van de gezinsopvang wordt immers even professionele opvang verwacht als van de groepsopvang. Daarnaast daalt het aantal onthaalouders sedert enkele jaren. Omdat deze sector zich met enkele problemen geconfronteerd ziet, is in 2015 een strategische visie-oefening over de toekomst van de gezinsopvang opgestart. De vraag is welke plaats deze gezinsopvang in de toekomst moet krijgen. Aan deze oefening nemen gebruikers, maar ook organisatoren, onthaalouders, kindbegeleiders en experts deel. De oefening is nog niet afgerond, maar zou in het najaar van 2016 tot resultaten moeten leiden. De visie-oefening zal duidelijk maken welke bijstellingen eventueel nodig zijn.

Ook de groepsopvang verlangt administratieve lastenverlaging. Een deelwerkgroep, die in juni 2016 van start is gegaan, zoekt naar oplossingen en opportuniteiten.

Belangrijk is dat een deel van de sector vraagt om de veranderingen even stil te leggen. De sector is bezig met tal van zaken. Dankzij overgangsmaatregelen kan de sector zich voorbereiden. Telkens opnieuw wijzigingen doornemen en doorvoeren vergt energie. Het is zoeken naar een evenwicht tussen de roep naar administratieve lastenverlaging en de vraag naar stabiliteit.

4. Aantal aanwezige kinderen in verhouding tot de vergunde capaciteit

Voor de inwerkingtreding van het decreet van 12 april 2012 kon een erkend kinderdagverblijf met een erkenning voor bijvoorbeeld 23 plaatsen, op sommige dagen tot 26 kinderen opvangen. In de zelfstandige opvang was dat niet mogelijk. Een attest van toezicht voor 23 plaatsen betekende dat die opvang maximaal 23 kinderen tegelijk mocht opvangen. Het decreet van 20 april 2012 stelt dat gelijk: de vergunde capaciteit is voor iedereen het maximale aantal kinderen dat tegelijk aanwezig mag zijn. Diverse sectoren blijven vragen om occasionele overbezetting mogelijk te maken om zo flexibel te kunnen inspelen op plotse vragen van ouders. Het is tegelijk een manier om de bezetting op te krikken. De bezetting weegt zwaarder door in de nieuwe subsidiëring. De vroegere erkende sector vreest dat het verbod op overbezetting tot een lagere gemiddelde bezetting en subsidieverlies leidt.

Het gaat echter om een decretale bepaling. Er wordt gezocht naar een mogelijkheid om overbezetting mogelijk te maken. Dat kan tot beperkte budgettaire gevolgen aanleiding geven door de hogere gemiddelde bezetting. In het voortgangsoverleg is er een akkoord over een aantal engagementen. De kindbegeleiderratio en de maximale leefgroepgrootte van achttien kinderen moeten altijd gerespecteerd worden. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat deze twee elementen belangrijk zijn voor de kwaliteit van de kinderopvang. Alle stakeholders zijn het erover eens dat dit belangrijke elementen zijn.

5. Bestellen is betalen

Ouders moeten in principe betalen voor de gereserveerde opvangdagen. Het regelgevende kader is minimaal. Elke opvang moet minstens achttien respitdagen geven. Meer geven is mogelijk. In de beginfase waren er hierover tal van klachten. Inmiddels is dat aantal gestabiliseerd, al verdient dit verdere opvolging. Ouders waren dit systeem niet gewoon. Een aantal organisatoren paste het systeem zeer strikt toe. In het voortgangsoverleg is afgesproken dat het systeem pas na één jaar structureel geëvalueerd wordt. Het systeem is verplicht sedert 1 april 2015. Ondertussen heeft Kind en Gezin de nadruk gelegd op goede

praktijken. De Artevelde Hogeschool is een onderzoek gestart naar het beleid van de organisatoren en de ervaring van de ouders. Er worden resultaten verwacht in het najaar van 2016. Het voortgangsoverleg gaat daarna na of en hoe de regelgeving bijgestuurd kan worden om de verschillende belangen te verzoenen. Het evenwicht vinden en bewaren is niet evident.

6. Sociale functie en voorrangsbeleid

Dit thema geldt voor de voorzieningen op trap 2 die werken met een inkomenstarief. Voor veel van de vroegere IKG-voorzieningen is het voorrangsbeleid nieuw. Voor de vroegere erkende voorzieningen gaat het om bijgestuurde regels. De afspraak is dat de nadruk in eerste instantie ligt op informeren en sensibiliseren en niet op handhaven. De 20 percentnorm is belangrijk maar er wordt niet onmiddellijk ingegrepen wanneer deze norm niet wordt gehaald. Het is belangrijk dat organisatoren werk maken van een beleid. Ze moeten inspanningen leveren. Op termijn moet worden onderzocht of deze norm overal realistisch en haalbaar is. Kind en Gezin is gestart met een uitgebreide toelichting. Er waren immers heel wat vragen. De regionale workshops zijn inmiddels afgerond. Het is de bedoeling hier een vervolg aan te breien. De eerste registratie van de mate waarin de voorzieningen de doelgroep bereiken slaat op het jaar 2015. De resultaten worden verwerkt. De organisatoren zullen hun percentage vernemen, en dat in vergelijking met het regionale en het Vlaamse gemiddelde. Dat zal organisatoren ertoe aanzetten actie te ondernemen indien dat nodig blijkt.

De Stuurgroep Sociale Functie heeft aanbevelingen geformuleerd. De effecten van de nieuwe regelgeving op bijvoorbeeld kwetsbare gezinnen moeten worden gemonitord. Een van de aanbevelingen is dat trap 3-voorzieningen het individueel verminderd tarief ook moeten kunnen toekennen. Het is wel zo dat niet alle trap 3-voorzieningen deze aanbeveling delen. Daarnaast is het zo dat OCMW's over expertise beschikken om de financiële toestand in te schatten. Trap 3-voorzieningen hebben deze expertise niet noodzakelijk in huis. Een andere belangrijke taak is toeleiders, zoals het OCMW, informeren over het verkrijgen van een IKG-attest. Waar lokaal sterk wordt samengewerkt, verloopt de toeleiding van kwetsbare gezinnen vlot. Er wordt hiervoor samengewerkt met de VVSG.

De stuurgroep stelt eveneens een sociale correctie voor op de vergoeding die ouders betalen bij ongerechtvaardigde afwezigheid. Als het aantal respijtdagen is opgebruikt, kan de organisator het maximumtarief vragen. Het verschil is groot voor ouders die inkomensgerelateerd betalen. Dat wordt in overweging genomen in de discussie over de eventuele bijsturing van het principe dat bestellen ook betalen is. De stuurgroep deelt de vraag om overbezetting mogelijk te maken.

7. Werken met werknemers

De regeling bepaalt dat elke organisator vanaf trap 2 en vanaf negentien plaatsen met kindbegeleiders in werknemersstatuut werkt. Er geldt een overgangperiode tot 2020. Dat wordt in 2017 geëvalueerd. Er is een cao ontwikkeld waardoor organisatoren met het lagere trap 2b-tarief niet de volledige lonen hoeven te betalen aan de werknemers van paritair comité 331. Ze kunnen de subsidiegroei volgen.

Ondertussen onderzoeken KPMG en K law wat het organisatoren kost om te werken met zelfstandige kindbegeleiders, welke samenwerkingsovereenkomst er wordt opgesteld, en of bijkomende verzekeringen afgesloten worden. Er wordt ook onderzocht welke kosten de zelfstandige kindbegeleider zelf moet dragen en of bijkomende verzekeringen afgesloten moeten worden. Er wordt ten slotte ook een vergelijking gemaakt met het werknemersstatuut binnen paritair comité 331.

Dat onderzoek is belangrijk voor het subsidiegroeipad. Mocht de verplichting om met werknemers te werken wegvallen, rijst de vraag of de subsidie voor diegenen die werken met zelfstandige kindbegeleiders moet blijven groeien tot op het niveau van trap 2a. Het onderzoek zal Kind en Gezin ook informatie geven voor de evaluatie van de verplichting. De resultaten worden in het najaar van 2016 verwacht. Het onderzoek zorgt voor administratieve last bij de organisatoren. De gevraagde informatie beschouwen organisatoren vaak als persoonlijk. Ze geven er niet graag inzage in hoewel de onderzoekers anonimiteit garanderen. Het vergt tijd om van de organisatoren voldoende respons te krijgen.

8. IKT-mix

Inkomenstarief combineren met vrije prijs op één en dezelfde locatie gaat niet. Als een voorziening voor een bepaald aantal plaatsen een inkomensgebonden tarief mag vragen, moet ze dat voor alle plaatsen doen. In 2015 is het voortgangsoverleg van start gegaan met een discussienota over een mix van beide tariefsystemen in één locatie op basis van een SWOT-analyse. Er is geen eensgezindheid over het opstarten van de IKT-mix. Er zijn immers risico's aan verbonden. Het moet voor de ouders transparant zijn hoe bepaald wordt wie een inkomenstarief krijgt en wie niet. Het kan budgettaire gevolgen hebben voor de overheid. Het lijkt logisch dat ouders met het laagste inkomen eerst in aanmerking komen voor een inkomenstarief, maar daardoor zullen de inkomsten van Kind en Gezin dalen.

In het najaar van 2015 zijn acht organisatoren bevraagd die al met een mix werken op aangrenzende locaties. Niet alleen de organisatoren maar ook de ouders en de omgeving zijn bevraagd. Deze mix kan immers de concurrentiedruk vergroten. Trap 1-voorzieningen worden thans vaak als wachtplaats gebruikt in afwachting van een IKG-plaats.

De bevraging is te beperkt om er grote besluiten uit af te leiden. Het valt op dat de druk op de leefbaarheid blijft. Als de kunstmatige scheiding wegvalt, daalt de administratieve last. De vraag rijst voorts of door de IKT-mix de sociale mix niet onder druk komt te staan.

Er is geen consensus bij de stakeholders over het verdere verloop. De standpunten zijn verdeeld. Alle mogelijke opties worden verkend om te kunnen besluiten of de IKT-mix haalbaar en gewenst is.

9. Flexibele opvang

Bij de start van het decreet van 20 april 2012 zijn de oude concepten overgenomen. De flexibele opvang is niet gestroomlijnd. Er is een apart subsidiesysteem voor de vroegere zelfstandige sector, voor vroegere erkende groepsopvang en voor de vroegere diensten voor onthaalouders. Een stroomlijning en een nieuw concept blijven de doelstelling. Wat zijn de behoeften van de gebruikers? Hoe kan best worden tegemoetgekomen aan die behoefte? Hoe kunnen vraag en aanbod beter op elkaar worden afgestemd? De subsidie voor flexibele opvang wordt vaak gebruikt voor ruimere openingstijden en extra openingdagen.

Op basis van de methodiek van service design wordt met ouders en organisatoren naar een antwoord gezocht tegen het najaar van 2016. Een en ander moet daarna vertaald worden naar een regelgevend concept. De huidige subsidiesystemen moeten ingekanteld worden in het nieuwe systeem.

10. Monitoring van het decreet van 20 april 2012 aan de hand van indicatoren

Met het voortgangsoverleg is een monitoringskader ontwikkeld. Er zijn indicatoren bepaald om de voortgang van het decreet cijfermatig op te volgen. De indicatoren zijn geordend volgens de decretale doelstellingen: voldoende, betaalbare, toegankelijke, kwaliteitsvolle en leefbare kinderopvang. De indicatoren zijn ontwikkeld binnen het voortgangsoverleg. Databeheer heeft gezorgd voor standaardrapporten. Er wordt geen extra informatie opgevraagd. Er wordt gewerkt met de gegevens waarover Kind en Gezin beschikt.

10.1. Voldoende opvang

Het aantal vergunde plaatsen is sinds de start van het decreet van 20 april 2012 tot eind 2015 met 1953 plaatsen toegenomen. De resultaten van de uitbreidingsronde van eind 2015 – met een achthonderdtal nieuwe plaatsen – zijn nog niet verrekend.

Er was een sterke stijging tijdens het eerste kwartaal van 2015. Er zijn vaak veel starters tijdens het eerste kwartaal. Opvallend is de sterke stijging in het laatste kwartaal van 2015. De grootste stijging vond in de provincie Antwerpen plaats wellicht als gevolg van de sterke stijging in de stad Antwerpen.

Het grootste aantal vergunde plaatsen valt onder de vzw's. Er is een lichte daling onder de OCMW's, wat niet onlogisch is gezien veel OCMW's in de gemeentebesturen worden ingekanteld. Er is eveneens een daling onder de natuurlijke personen wellicht omdat velen op een rechtspersoonlijkheid omschakelen.

Eind 2015 werkte 74 percent van alle plaatsen met inkomenstarief. Zij ontvingen minstens een trap 2-subsidie. Voor de inwerkingtreding van het decreet van 20 april 2012 was dat 71 percent. Het aantal plaatsen op trap 1 – enkel de basissubsidie – daalt. Veel plaatsen schakelen om van trap 1 naar trap 2. Een aantal organisatoren stopt. De vrije instap in trap 1 is niet langer mogelijk. Er geldt een programmatie. Er was geen uitbreidingsronde tussen 1 april 2014 en 31 december 2015. Eenmaal alle plaatsen van de uitbreidingsronde zijn opgestart zal hier wel een stijging zijn.

Er is een toename van 16 percent van het aantal plaatsen zonder subsidie. Als er geen uitbreidingsronde is, kunnen nieuwkomers enkel zonder subsidies starten. Ze moeten wachten op de volgende uitbreidingsronde.

Om een beeld te krijgen van het aantal starters en stoppers sedert de start van het decreet van 12 april 2012 wordt een onderscheid gemaakt tussen groeps- en gezinsopvang. Het aandeel van de groepsopvangplaatsen blijft stijgen en bedraagt thans 66 percent van alle plaatsen. Er zijn nog steeds meer starters dan stoppers. Er zijn iets minder starters dan vroeger wellicht omdat de basissubsidie niet langer vrij toegankelijk is. Belangrijker is dat het aantal stoppers niet is gestegen.

In de gezinsopvang zet de evolutie van de voorbije jaren zich voort. Het aantal onthaalouders daalt. Er zijn meer stoppers dan starters. Deze trend is niet nieuw en was al merkbaar voor de inwerkingtreding van het decreet van 12 april 2014. Ook in de buurlanden verliest de gezinsopvang aan aantrekkingskracht.

Het aantal gezinsopvanglocaties daalt. Dat geldt zowel voor de aangesloten onthaalouders als voor de zelfstandige gezinsopvang. De daling van het aantal locaties leidt niet tot een daling van het aantal plaatsen in de gezinsopvang. Het aantal plaatsen van de aangesloten onthaalouders blijft stabiel omdat gerappor-

teerd wordt volgens de subsidieerbare capaciteit. Dat kan de komende jaren onder druk komen te staan. Het risico stijgt dat ze de minimale bezetting niet halen, waardoor het aantal plaatsen zou kunnen dalen.

In 2014 (de laatste 3 kwartalen) leverden locaties met inkomenstarief (trap 2) ongeveer 8,8 miljoen kinderopvangprestaties. In 2015 was dat 12,5 miljoen. Dat is slechts een lichte stijging omdat het eerste kwartaal van 2014 niet is verrekend. De meeste prestaties worden door de groepsopvang gerealiseerd. In 86 percent van de gevallen komt het kind een volledige dag. In de groepsopvang komen kinderen vaker een volledige dag. Kinderen die slechts deeltijds opvang nodig hebben, vinden gemakkelijker een plaats in de gezinsopvang.

Het gemiddelde aantal prestaties per plaats op kwartaalbasis steeg licht in het laatste kwartaal van 2015. In de groepsopvang ligt dat gemiddelde hoger dan in de gezinsopvang. Er zit een lichte stijging in het aantal prestaties per kwartaal. Dat kan erop wijzen dat de plaatsen beter gebruikt worden, wat een doelstelling van het decreet is. Of dat een evolutie is die zich voortzet, zal verder nagegaan worden.

De gemiddelde aanwezigheid of het gemiddelde prestatiepercentage geeft weer hoe vaak een kind effectief aanwezig was. De bezetting wordt berekend op basis van het opvangplan en zal vaak 100 percent of meer zijn. Het gemiddelde prestatiepercentage bedroeg in 2015 80,23 percent, wat hoger is dan in 2014. In 2014 is echter het eerste kwartaal – traditioneel sterk bezet – niet meegerekend. Er is een duidelijk onderscheid tussen gezins- en groepsopvang. Het verschil kan niet verklaard worden door de vraag maar door het verschillende aantal locaties om de subsidieerbare capaciteit te halen.

Eind 2015 bedroeg het aantal plaatsen per honderd kinderen in Vlaanderen 42,27. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest was dat 43,23. Wie dat wil vergelijken met de Barcelonanorm, moet rekening houden met het feit dat een plaats in Vlaanderen wordt gebruikt door 1,29 kinderen. Volgens deze berekening is er een plaats voor 54,61 van de honderd kinderen. In Brussel, waar een plaats gebruikt wordt door 1,05 kinderen, is dat 45,39.

De decretale doelstelling voor 2016 is in Vlaanderen gehaald. Lokaal en regionaal is dat niet altijd zo. In de stad en de provincie Antwerpen is dat bijvoorbeeld niet het geval.

10.2. Betaalbare opvang

Er is geen informatie over wat ouders betalen op trap 1. De cijfers gaan enkel over de locaties met een inkomenstarief.

Het gemiddelde inkomenstarief – berekend op basis van alle attesten op één dag – is sterk gestegen op 1 januari 2016. Ouders betalen gemiddeld 14,62 euro per dag. De stijging is het gevolg van de indexering en de gewijzigde regelgeving.

Voor Kind en Gezin is het gewogen gemiddelde belangrijk omdat dit cijfer rekening houdt met het gebruik. Omdat er nog geen gebruiksgegevens zijn voor 2016 is er nog geen gewogen gemiddelde voor dit jaar. Tijdens de laatste kwartalen van 2015 is het gewogen gemiddelde gestegen omdat de nieuwe regelgeving in voege is getreden op 1 mei 2015. Opvallend is dat het gewogen gemiddelde iets hoger ligt dan het rekenkundige wat erop kan wijzen dat mensen met een lager inkomen minder gebruikmaken van kinderopvang. Kind en Gezin stelde dat ook vast voor de inwerkingtreding van het decreet van 20 april 2012.

In de groepsofvang wordt een onderscheid gemaakt tussen crèches en samenwerkende onthaalouders. Het gewogen gemiddelde van de crèches ligt merkkelijk hoger dan dat van de samenwerkende onthaalouders en nog meer dan dat van de gezinsopvang. Dat kan erop wijzen dat de gezinsopvang vaak de oplossing biedt voor ouders die flexibele opvang nodig hebben. Ook hier is er een stijging in de laatste kwartalen van 2015. Omdat het tarief lager is maken er meer mensen met een lager inkomen gebruik van. De stijging is iets hoger als gevolg van de gewijzigde regelgeving.

De mediaan bedraagt 15,66 euro. Een kwart van de ouders betaalt minder dan 9,47 euro en een kwart betaalt meer dan 19,70 euro. Het maximumtarief bedraagt 27,83 euro.

Dertig percent van de ouders betaalt tussen 15 en 20 euro. Nog eens 20 percent betaalt tussen 20 en 25 euro. De helft van alle ouders betaalt bijgevolg tussen 15 en 25 euro per dag. Opvallend is de daling van het aantal ouders dat een lager tarief betaalt.

10.3. Toegankelijke kinderopvang

In het eerste kwartaal van 2016 waren er 107.432 attesten voor inkomenstarief. Daarvan betaalt 11,11 percent het minimumtarief van 5 euro, 2,16 percent betaalt het uitzonderlijke minimumtarief van 3 euro en 1,13 percent betaalt het laagst mogelijke tarief van 1,56 euro.

Er zijn 10.487 attesten aangemaakt op basis van de aanvinklijst, wat bijna 10 percent is van het totale aantal. Vaakst is er sprake van voltijdse werkloosheid of van een inkomensdaling. Op die verklaring van de ouders wordt steekproefsgewijs een ex-postcontrole uitgevoerd.

Het aantal attesten voor pleegkinderen bedraagt 0,41 percent en 0,8 percent van de attesten is toegekend na toeleiding door het OCMW.

De meerderheid van de ouders heeft een inkomen tussen 40.000 en 60.000 euro. Opvallend is dat de piek op 1 januari 2016 iets hoger ligt dan vroeger. Wellicht is dat het gevolg van de indexering en van de algemene herberekening. Kind en Gezin monitort deze curve. Er wordt gewerkt aan een vergelijking met de algemene inkomenscurve.

Om een attest voor inkomenstarief aan te vragen gebruiken ouders een viertrapsraket. Ze maken in eerste instantie gebruik van de onlinemodule, mijnkindengezin.be. Als dat niet lukt, kunnen ze een beroep doen op de organisator. In 90 percent van de gevallen volstaan deze twee stappen. In 7 percent van de gevallen maakt de organisator het attest zelf aan voor de ouders. In 3 percent van de gevallen maakt Kind en Gezin het attest aan. Het moet gezegd dat de sector een grote inspanning heeft geleverd om de ouders bij te staan. De omschakelingsoperatie op 1 januari 2016 is relatief vlot verlopen.

10.4. Kwaliteitsvolle kinderopvang

Voor deze doelstelling zijn er nog geen standaardrapporten. Er zal worden gerapporteerd over de kwalificatie van de kindbegeleiders en verantwoordelijken, over het aantal (geweigerde) vergunningsaanvragen en over de handhaving. De eerste cijfers over de handhaving zullen er pas zijn na afloop van 2016. Het besluit is immers pas in 2015 goedgekeurd.

10.5. Leefbare kinderopvang

In 2015 ontving de totale gezinsopvang 134,5 miljoen euro aan subsidies. In de laatste drie kwartalen van 2014 was dat 98,2 miljoen euro.

Het gemiddelde bedrag per plaats en per dag is van groter belang. De trap 2-subsidie wordt berekend op basis van de gemiddelde leeftijd van het personeel en het aantal prestaties. Een gezinsopvang op trap 2a ontving in 2015 gemiddeld 19,83 euro. In 2014 was dat 19,49 euro. Dat is vergelijkbaar met het gemiddelde in 2013. Het gaat om de voormalige diensten voor onthaalouders georganiseerd als vzw's, en de zelfstandige onthaalouders die inkomensgebonden werkten. Zij ontvingen vroeger gemiddeld respectievelijk 19,26 en 20,03 euro. De laatste groep gaat om minder dan honderd plaatsen.

Een gezinsopvang op trap 2b ontving in 2015 gemiddeld 17,82 euro en in 2014 18,10 euro. Het gaat om de vroegere openbare diensten voor onthaalouders. Zij ontvingen vroeger 18,29 euro. De daling is wellicht het gevolg van een lagere bezetting.

Er is nog een combinatie van trap 2a en 2b. De openbare besturen staan normaal gezien op trap 2b, tenzij ze plaatsen hebben die van na 2006 dateren. Nadien is de financiering van de openbare en de private sector geleidelijk gelijkgeschakeld.

De samenwerkende onthaalouders zijn ingekanteld zoals de alleen werkende onthaalouders.

In 2015 ontving de totale groepsopvang 373 miljoen euro aan subsidies. De ouderbijdrages zijn inbegrepen. De gemiddelde subsidie per plaats en per dag ligt hoger. Op trap 2a bedroeg de gemiddelde subsidie in 2014 55,10 euro en in 2015 56,35 euro. De stijging wordt verklaard door het stijgende aantal prestaties. De gemiddelde subsidie ligt in de lijn van de vroegere subsidie.

Een groepsopvang met enkel een trap 2b-subsidie kreeg in 2015 gemiddeld 38,03 euro. Dat is een grote stijging in vergelijking met de oude regeling omdat voor trap 2b op 1 april 2015 de subsidie is verhoogd.

De evolutie van trap 3 in de groepsopvang is opvallend. Het gemiddelde subsidiebedrag daalt onder de nieuwe regelgeving met bijna 5 euro. De voormalige lokale diensten voor buurtgerichte opvang kregen vroeger een forfaitaire subsidie. Er werd geen rekening gehouden met bezetting of prestaties. Doordat ze occasioneel werken is hun bezettingspercentage lager. Ze leveren inspanningen om de bezetting te verbeteren. Dit wordt gevolgd. Het gaat wel om cijfers uit 2015 toen er maar 513 trap 3-plaatsen waren. De uitbreidingsronde van eind 2015 heeft 1235 bijkomende trap 3-plaatsen gecreëerd.

Het is de bedoeling om een aantal indicatoren verder te ontwikkelen. Een standaardrapport wordt ook nog ontwikkeld over de doorlooptijd om een vergunningsprocedure aan te vragen. Standaardrapporten ontwikkelen vergt heel wat tijd en werk.

11. Pedagogische ondersteuning

Elke opvanglocatie moet zich pedagogisch laten ondersteunen door een erkende ondersteuningsorganisatie. Het besluit over de erkenningsvoorwaarden voor de erkende ondersteuningsorganisaties is principieel goedgekeurd op 10 juni 2016.

Er zal met twee erkenningstypes gewerkt worden. Een ondersteuningsorganisatie kan zijn eigen locaties ondersteunen. Een organisatie die andere locaties ondersteunt, moet aan hogere voorwaarden voldoen.

Het besluit van 10 juni 2016 verlengt het project over pedagogische en taalondersteuning tot eind 2016. In een latere fase wordt nagegaan hoe het ene in het andere kan worden geïntegreerd. Zorginspectie zegt nadrukkelijk positieve effecten vast te stellen bij alle locaties die zich pedagogisch laten ondersteunen. Hoewel sommige organisatoren eraan twifelen hierop een beroep te doen, beschouwt Kind en Gezin dit als waardevol. Wie er een beroep op doet, beschouwt het als een meerwaarde.

12. Ondersteuningsstructuur Kinderopvang

De Ondersteuningsstructuur Kinderopvang is een samenwerking tussen Kind en Gezin, VoorZet, 't OpZet en UNIZO. VoorZet verzorgt de loketfunctie en verwijst naar UNIZO bij vragen over het ondernemen op zich. 't OpZet organiseert de backoffice voor vragen over kwaliteit en pedagogie.

De Ondersteuningsstructuur Kinderopvang krijgt zo'n 150 adviesvragen per maand. De vragen gaan vaak over kwalificaties, loonsvoorwaarden en procedures. Voorts wordt startersbegeleiding georganiseerd met een duidelijke Starterswijzer. Er zijn in 2015 meer dan honderd individuele coachings gegeven. Er waren bijna 1300 bezoekers aan de website. Er zijn 16 vormingsmomenten georganiseerd en 23 tools ontwikkeld. De individuele feedback is voornamelijk positief.

13. Pedagogisch meetinstrument

Het is de bedoeling de pedagogische kwaliteit te meten en te bevorderen. Daartoe is in november 2014 samen met de universiteiten van Gent en Leuven een pedagogisch raamwerk ontwikkeld als visie-oefening.

Op basis van het raamwerk wordt een wetenschappelijk monitoringsinstrument ontwikkeld om de kwaliteit van de kinderopvang in Vlaanderen te meten. Er vond reeds een nulmeting plaats op 400 locaties, zowel gezins- als groepsopvang. Daarnaast wordt gewerkt aan een monitoringsinstrument dat Zorginspectie moet helpen de kwaliteit per locatie te meten. De eerste tests zijn afgerond. Het instrument wordt bijgestuurd. Een tweede testfase volgt. Er wordt ten slotte ook werk gemaakt van een zelfevaluatie-instrument voor de organisatoren, dat eind oktober 2016 zal worden opgeleverd.

II. Vragen van de leden

Elke Van den Brandt stelt vast dat de gemiddelde tarieven zijn gestegen wat kan betekenen dat kinderopvang duurder is geworden. Tegelijk zijn echter de inkomenscategorieën verhoogd. Er is echter nog geen vergelijking gemaakt met de algemene inkomenscurve. Het is bijgevolg nog niet duidelijk of het algemene inkomen is gestegen, dan wel of kansarmen uit de boot vallen. Dat moet worden gevolgd. Deze vaststelling sluit aan bij een studie van de Vrouwenraad waaruit blijkt dat alleenstaande en kansarme ouders moeilijker toegang vinden tot de kinderopvang. Welke evolutie of tendens stelt Kind en Gezin vast?

De laagste tarieven zijn verhoogd zonder een armoedetoets uit te voeren. De gevolgen daarvan monitoren is moeilijk. Het aantal ouders dat tussen 0 en 5 euro betaalt, neemt af terwijl het aantal mensen in armoede is toegenomen. De

tariefverhoging heeft vermoedelijk een negatief effect op mensen in armoede en op mensen met een laag inkomen.

Er is vraag om flexibel om te springen met de vergunde capaciteit. Het is belangrijk dat de kindbegeleiderratio, die al hoog is, niet wordt opgegeven. De kindbegeleiderratio verlagen is een waardevolle investering. Het is weliswaar een dure investering maar ze komt de kwaliteit van de kinderopvang rechtstreeks ten goede. Kinderopvanginitiatieven zijn wellicht bereid meer begeleiders in te zetten mits de subsidies verhoogd worden. Krijgt Kind en Gezin opmerkingen uit de sector dat de kindbegeleiderratio te hoog en moeilijk werkbaar is? Klagen kinderverzorgers daarover?

De verschillende subsidies zorgen voor oneerlijke concurrentie. Niet alle organisatoren krijgen subsidies. Veel organisatoren willen in het inkomensgerelateerde systeem stappen, maar daar zijn geen middelen voor. Trap 1-plaatsen worden daardoor vaak als wachtplaats gebruikt. Ouders beginnen in een dure plaats maar schakelen begrijpelijkerwijs zo gauw ze dat kunnen over op een inkomensgerelateerde plaats. Het is de bedoeling de subsidie voor trap 1 te verhogen. Wat zijn de doelstellingen? Vanaf welke gemiddelde dagprijs is het haalbaar om zonder subsidies te werken? Wanneer zal de basissubsidie hoog genoeg zijn om op te kunnen tegen een gesubsidieerd initiatief? Hoeveel kost het om alle organisatoren die in het inkomensgebonden systeem willen stappen, te laten overstappen?

Er zijn ook tal van vaak beginnende initiatiefnemers die niet in trap 1 kunnen instappen. Het is voor veel van die organisatoren moeilijk dat de basissubsidie er niet komt. Uit cijfers blijkt echter dat het aantal stoppers niet sterk toeneemt, maar anderzijds daalt het aantal starters. Hoeveel kost het om alle organisatoren op trap 0 die naar trap 1 willen, te laten overstappen?

Op welke termijn wil Kind en Gezin tot conclusies komen over de IKT-mix?

Is het de bedoeling de subsidies voor trap 2a en 2b aan de realiteit aan te passen? Opvanginitiatieven werken niet langer met zelfstandigen en moeten zich tegen 2020 aanpassen. Een aantal past zich thans al aan. Andere zullen wachten tot 2019. Wie zich sneller in regel stelt, moet daarvoor eigenlijk beloond worden. Wat zou de financiële impact daarvan zijn?

De nieuwe kinderbijslag zal een tegemoetkoming geven aan ouders die geen beroep doen op inkomensgerelateerde kinderopvang. Dat lijkt een eerste stap naar persoonsvolgende financiering in de kinderopvang. Is dat een mogelijkheid om de verschillen binnen de sector te overstijgen? Als ouders volgens hun inkomen een budget krijgen om er kinderopvang mee te betalen, wordt de sector een vrij speelveld.

De Barcelonanorm wordt anders toegepast in Brussel dan in Vlaanderen. Wellicht gaat het niet om een verschil tussen Vlaanderen en Brussel, maar om een verschil tussen stedelijke en niet-stedelijke context. Is de situatie in Antwerpen vergelijkbaar met Brussel? Ouders in steden hebben een ander profiel dan ouders op het platteland. Ze beschikken minder vaak over een uitgebreid sociaal netwerk. Moeten de decretale doelstellingen niet regionaal verschillen?

Er lopen verschillende proefprojecten met een alternatief voor de kinderopvang-zoeker. Op welke termijn kan er een alternatief zijn?

Een aantal grote spelers neemt naar verluidt initiatieven over. Ze werken aan een netwerk van opvanginitiatieven. Er zou sprake zijn van schaalvergroting. Het

profiel van de sector zou sterk aan het wijzigen zijn. Merkt Kind en Gezin iets van deze tendens?

Jan Bertels heeft bedenkingen bij het onderzoek van KPMG en K law. Hoe kunnen de pensioenkosten vergeleken worden? Met welke kosten wordt rekening gehouden? Wordt de volledige levensloop van elk statuut in rekening gebracht? Naast het pensioen moet ook rekening worden gehouden met allerhande fiscale regelingen. Het groeipad zou gedifferentieerd worden volgens het statuut van de kindbegeleiders. Wat is het verband tussen beide?

Bij het monitoren van de betaalbaarheid wordt een verschuiving in de richting van de middengroepen vastgesteld. Er moet nog een vergelijk worden gemaakt met de algemene inkomenscurve. Wat is de mening van de stakeholders hierover? Wat zegt hun buikgevoel? De spreker vreest een verschuiving in de groep die nog een beroep kan doen op kinderopvang.

Er is vraag naar occasionele overbezetting. De kindbegeleiderratio zal daarbij gerespecteerd worden. Waar zien de stakeholders het evenwicht tussen occasionele overbezetting en kindbegeleiderratio? Is dat op lange termijn? Mag er op bepaalde momenten wel tijdelijk van afgeweken worden?

Het verschil in de mate waarin de Barcelonanorm wordt gehaald, zit niet zozeer tussen stedelijke en niet-stedelijke omgeving. Op Vlaams niveau wordt de decretale doelstelling voor 2016 gehaald. In een aantal regio's echter niet. Krijgen de provincies Antwerpen en Limburg, waar er ook problemen zijn, bijzondere aandacht in het groeipad?

Freya Saeys vraagt naar de stand van zaken van de opvolger van de kinderopvangzoeker. Hoe verhoudt zich dat tot de digitale dienstverlening van Kind en Gezin?

In het Vlaamse regeerakkoord is afgesproken de effecten van het decreet van 20 april 2012 op de flexibiliteit te onderzoeken. Opvanginitiatieven op trap 2b bepalen zelf de prijs voor opvang langer dan elf uur. Een aantal initiatiefnemers heeft als gevolg van deze beslissing, zijn openingsuren beperkt. Dat gaat in tegen de gevraagde flexibiliteit. De behoefte aan flexibele opvang wordt sedert september 2015 geregistreerd om tot aanbevelingen te komen. Wie registreert? Hoe wordt geregistreerd? Worden ouders bevraagd?

Sommige opvanginitiatieven rekenen bijkomende kosten aan. Kind en Gezin registreert dat niet. Is de omvang van deze supplementen ooit onderzocht? Ontvangt Kind en Gezin daar klachten over?

Heel wat initiatieven op trap 0 en trap 1 overwegen te stoppen vanwege de grote financiële kloof met trap 2. Wordt de financiële leefbaarheid op trap 0 en 1 gemonitord? Hoe verloopt dat?

Opvanginitiatieven moeten bepaalde groepen voorrang verlenen. Daar heerst onvrede over omdat het niet altijd evident is uit te maken wie tot een voorrangsgroep behoort. Werkt Kind en Gezin aan een webmodule om dat te registreren?

Er is een afspraak met Brussel, Antwerpen en Gent om bij een volgende erkenningsronde de plaatsen over te nemen die de steden prefinancieren. Wat met andere steden en gemeenten die initiatief nemen omdat ze met een tekort aan plaatsen kampen?

In Brussel hebben de taalvoorwaarden waaraan verantwoordelijken moeten voldoen, ertoe geleid dat voorzieningen moeten kiezen tussen een vergunning aanvragen bij Kind en Gezin, bij ONE of stoppen. Wat is de stand van zaken?

De bevraging over de IKT-mix is interessant, maar is ze ook representatief? Er zijn slechts acht organisatoren bij betrokken. Minder administratieve lasten zou een stap vooruit betekenen. Waarom komt de sociale mix onder druk te staan bij een IKT-mix?

Katrien Schryvers vindt het goed dat de transitie omzichtig verloopt. Er wordt afgestemd met de sector en op een aantal van zijn verzuchtingen, zoals administratieve vereenvoudiging, wordt ingegaan. Het eindpunt is echter nog niet bereikt. Zo zal het gewenste arbeidsstatuut van de medewerkers nog tal van aanpassingen vergen.

De kinderopvangzoeker heeft niet het gewenste resultaat opgeleverd. Regionaal worden los van Kind en Gezin nieuwe systemen getest. Heeft Kind en Gezin nog zicht op vraag en aanbod?

De lokale loketten kunnen perfect ingebed worden in de Huizen van het Kind. Aanstaande ouders kunnen zo al op voorhand kennismaken met het overige aanbod van de Huizen van het Kind. Deze win-winsituatie is belangrijk voor kwetsbare gezinnen.

De OCMW's zijn goed geplaatst om het individueel verminderd tarief toe te kennen, mede omdat ze uitgerust zijn om de situatie van een gezin te beoordelen. Bekendmaken alleen volstaat niet. Kwetsbare gezinnen moeten actief toegeleid worden naar de kinderopvang. OCMW's zijn een van de actoren die daarin een rol kunnen spelen. Hoewel een persoonlijke benadering belangrijk is, zou de VVSG een leidraad moeten opstellen voor het toekennen van het individueel verminderd tarief.

Niet alle initiatieven gaan op dezelfde manier om met de respijtdagen en het principe dat bestellen betalen is. Op zich hoeft dat ook niet op voorwaarde dat het minimum gegarandeerd is. Ouders moeten wel goed ingelicht worden, wat kan door middel van het opvangplan.

Ouders van een kind met een beperking merken op dat achttien respijtdagen te beperkt is. Leeft de vraag om dat principe aan te passen voor de inclusieve kinderopvang?

De IKT-mix wordt vaak als een grote opportuniteit naar voren geschoven, terwijl het wellicht ook voor tal van moeilijkheden zou zorgen. Welke ouders krijgen een inkomensgebonden tarief en welke ouders niet? Zo lang het maximumtarief in de inkomensgerelateerde kinderopvang lager is dan het gebruikelijke tarief in de niet-inkomensgebonden kinderopvang, zijn zelfs goed begoede ouders geneigd om een plaats te zoeken in een inkomensgebonden kinderopvang. Op die manier verdringen ze mogelijks ouders die minder begoed zijn. Initiatieven beide systemen laten combineren, lost dat niet op.

Ouders met kinderen in een opvang op trap 0 en trap 1 krijgen een toelage in de nieuwe kinderbijslag. Mogelijks zorgt dat voor een oplossing.

Lies Jans acht een diepgaander monitoring van de decretale doelstelling nodig om goede conclusies te kunnen trekken.

Kind en Gezin kan enkel de leefbaarheid van gesubsidieerde initiatieven monitoren. Er zijn geen gegevens over trap 0 en trap 1. Welke mogelijkheden zijn er om dit deel van de sector, waaruit vaak klachten komen, te monitoren?

Biedt de Ondersteuningsstructuur Kinderopvang zicht op de reden waarom initiatieven afhaken? Er vond een honderdtal individuele coachings plaats. Ging dat om initiatieven in moeilijkheden of enkel om starters? Welke conclusies kunnen daaruit getrokken worden?

Het is goed dat naar de verzuchtingen van de sector over de administratieve lasten wordt geluisterd. De regelgeving is recent in die zin bijgestuurd. Er blijft echter nog steeds administratieve overlast. Welke administratieve vereenvoudiging wordt nog overwogen?

Dat er meer onthaalouders stoppen dan starten blijkt overeen te stemmen met de internationale trend. In Vlaanderen waren de onthaalouders een belangrijke pijler van de kinderopvang. Hoe kan dit segment beter ondersteund worden?

Flexibel werken door overbezetting toe te staan is zowel voor ouders als voor de initiatieven belangrijk. Desondanks zijn bepaalde engagementen nodig. Respect voor de kindbegeleiderratio is een belangrijke voorwaarde. Het is belangrijk dat dit zo snel mogelijk gerealiseerd wordt.

Het principe dat bestellen ook betalen is, moet overeind blijven, net zoals de achttien respijtdagen. Kinderopvangplaatsen moeten optimaal bezet worden.

Er volgt een evaluatie van de flexibele opvang op basis van een beperkte bevraging. Is het bekend hoeveel flexibele plaatsen verdwenen zijn?

De sector staat positief tegenover de pedagogische ondersteuning. Thans wordt een aantal uren vorming nog gratis aangeboden. Wordt dat verlengd? Als niet langer subsidies worden toegekend om een pedagogische vorming te volgen, haken mogelijks veel initiatiefnemers af.

Bart Van Malderen zegt dat het eindpunt nog niet bereikt is. Algemeen genomen haalt Vlaanderen de Barcelonanorm, al geldt dat niet voor alle regio's en steden afzonderlijk. De uiteindelijke decretale doelstelling blijft evenwel om tegen 2020 een kwaliteitsvolle en betaalbare plaats te realiseren voor elk kind dat er behoefte aan heeft. Dat komt neer op 17.500 plaatsen. In 2015 zijn 809 plaatsen gecreëerd. Blijft de decretale doelstelling haalbaar? Uit de uiteenzetting van de heer Vanhecke kan echter worden opgemaakt dat nog niet al die plaatsen zijn opgestart. Hoeveel van die 809 plaatsen zijn inmiddels opgestart? Hoeveel jaar zal het op basis van dat cijfer duren alvorens de decretale doelstelling wordt gehaald?

Kind en Gezin staat niet achter het idee om ouders te subsidiëren als middel om de leefbaarheid van zelfstandige opvanginitiatieven te verhogen. Kind en Gezin geeft er de voorkeur aan te investeren in voorzieningen en infrastructuur. Hoe staat Kind en Gezin tegenover het voorstel om in de vernieuwde kinderbeijlag 3,17 euro per dag toe te kennen aan kinderen die geen inkomensgebonden plaats hebben? Een subsidie kan aanleiding geven tot een prijsverhoging. Hoe zal daarover gewaakt worden? Een prijsstijging komt de leefbaarheid van het initiatief ten goede, maar is nefast voor het bereik en de sociale mix.

Het decreet van 20 april 2012 bevat bepalingen over innovatieve kinderopvang. Welke marge is er voor creativiteit? Welke grote innovatieve projecten zijn er? Er zijn geen subsidies voor starters. De verdeling van de middelen lijkt vast te liggen. Het blijft onduidelijk wanneer subsidies structureel worden. Mogelijks

worden goede ideeën daardoor vroegtijdig afgevoerd. Welke incentive wordt gepland om creativiteit en innovatie kansen te geven?

Een snelle berekening leert dat de prijs in totaal met 8 percent is gestegen. Die stijging overstijgt de index en bovendien zijn de laagste tarieven het meest gestegen. Kind en Gezin merkt een daling in die populatie. Over hoeveel kinderen gaat het? Wat is de uitval? Hoe hoog is de 'non-take-up'?

Er zijn vroeger initiatieven genomen om werk te maken van een kinderopvang-zoeker. Vaak is op het niveau van de arrondissementen geprobeerd alle opvanginitiatieven in kaart te brengen ten behoeve van de zoekende ouders. Er is een poging ondernomen om dat op Vlaams niveau te organiseren. Thans ziet Vlaanderen daarvan af en valt alles terug op het niveau van experimenten. De uitdaging is de moeilijkheden die regionale initiatieven ervaren, te overstijgen. Alle initiatieven moeten in kaart worden gebracht en informatie moet up-to-date blijven.

Katrien Verhegge zegt dat het op dit ogenblik nog niet mogelijk is om te besluiten dat de kinderopvang duurder is geworden. De curve van Kind en Gezin moet eerst vergeleken worden met de algemene inkomenscurve. Dat betekent niet dat Kind en Gezin niet bezorgd is over de sociale functie van en de deelname van kwetsbare gezinnen aan de kinderopvang. Jarenlange ervaring leert echter dat het niet evident is om het gebruik van kinderopvang door kwetsbare gezinnen omhoog te krijgen. Het is niet alleen een kwestie van financiële drempels. Toeleiding is evenzeer nodig. Ook in het maatschappelijke debat over het belang van de sociale functie van kinderopvang kunnen nog stappen vooruit worden gezet. Kwetsbare gezinnen moeten beseffen dat een kind naar de kinderopvang sturen geen kenmerk is van slechte ouders. Kinderopvang is er niet uitsluitend voor werkende ouders. Dat houdt in dat de betaalbaarheid van de kinderopvang blijvend wordt gemonitord. Ook de impact op deze groep van het principe dat bestellen ook betalen is, moet worden bekeken. Ook de evaluatie van de voorrangsregels zal nuttig blijken.

Over de kindbegeleiderratio heerst een consensus in de sector. Voor Kind en Gezin is dat een *conditio sine qua non* om te zoeken naar een mogelijkheid om occasionele overbezetting toe te staan. Kind en Gezin noch de sector wil dat occasionele overbezetting ten koste gaat van de kwaliteit.

De kinderopvangtoeslag in de kinderbeijslag komt de leefbaarheid op trap 0 en trap 1 ten goede. Deze toeslag is belangrijk voor de ouders. Als voorzieningen hun prijs optrekken met 3,17 euro doen ze zichzelf de das om.

Kind en Gezin is inderdaad niet de grootste voorstander van vraaggestuurde financiering. Als op politiek niveau andere wegen worden ingeslagen, zal Kind en Gezin dat van nabij volgen. Het is belangrijk te leren uit de praktijk die in andere landen is opgebouwd. Kind en Gezin is daar op dit ogenblik niet mee bezig.

Kind en Gezin heeft veel energie gestoken in de kinderopvangzoeker. De ambitie om op Vlaams niveau ouders te helpen bij het zoekproces en om een volledig zicht te krijgen op het aanbod, is onhaalbaar. Het is een log systeem dat up-to-date gehouden moet worden. In overleg met de sector is beslist dit stop te zetten omdat het niet goed werkte en niet voldeed aan de behoefte. Er komt geen kinderopvangzoeker.

Daarna is ouders gevraagd hoe ze geholpen kunnen worden in hun zoektocht. Uit de bevraging blijkt dat ouders zelf hun weg willen zoeken. Zij missen gedetailleerde informatie op het niveau van de voorzieningen. Ze willen informatie over het pedagogische beleid, over de voeding, over de accenten die een bepaalde

voorziening legt enzovoort. Er wordt gezocht naar een link met de sociale kaart van de provincies. Omdat ouders lokaal zoeken, moet energie worden gestopt in goede lokale initiatieven.

Kind en Gezin heeft op dit moment geen cijfers over hoeveel van de 809 plaatsen al zijn opgestart. De Vlaamse Regering blijft, ook in tijden van besparingen, investeren in uitbreiding. Een probleem is dat het onmogelijk is om de behoefte perfect te vatten. De 17.500 plaatsen zijn daarom geen fetisj. Vlaanderen zit al goed boven de Barcelonanorm. Bovendien stimuleert elke uitbreidingsronde de dynamiek op alle trappen.

Innovatie komt vooral neer op inhoudelijke samenwerking met andere sectoren en beleidsdomeinen zoals Onderwijs en de Huizen van het Kind. Innovatie gaat in de eerste plaats om de rol van kinderopvang als basisdienstverlening in de samenleving. Mooie projecten zijn buurtgericht en ingebed in de samenleving. Ze ondersteunen niet alleen gezinnen maar bieden kinderen ook ontwikkelingskansen.

Dieter Vanhecke zegt dat de volledige groepsopvang een basissubsidie toekennen ongeveer 10 miljoen euro kost. De volledige groepsopvang op trap 2 brengen zou een veelvoud daarvan kosten.

Voor trap 2b gelden overgangsmaatregelen. Er is de bijzondere cao waardoor lagere loonsvoorwaarden gelden. De overige overgangsmaatregelen gelden onder meer voor de dubbele boekhouding en de rechtspersoonlijkheid. De subsidie is gelijk maar de voorwaarden zijn gedifferentieerd. De opzet van het onderzoek is wel nagaan of subsidiedifferentiatie nodig is mocht beslist worden verder te werken met zelfstandigen. Dat is niet evident. Wat als een organisator die met zelfstandigen werkt, wil omschakelen? Kind en Gezin moet dan, los van de programmatie, over een budget beschikken om dat te honoreren.

De trend dat grote spelers de markt betreden is al enkele jaren aan de gang. Het is belangrijk dat ook de kleine spelers uit hun isolement komen. Dat leidt tot kwaliteitsverbetering en een duurzaam aanbod. Ook de kleine spelers moeten een beroep doen op de pedagogische ondersteuning en overleggen met andere organisatoren. Zo delen ze bijvoorbeeld kennis, methodieken en procedures.

Er wordt blijvend gezocht naar mogelijkheden om de administratieve lasten te verlagen. Het is niet zo dat de sector bepaalde regels overbodig vindt. Men wil eerder procedures op maat van de kleinschalige initiatieven, de gezinsopvang en de zelfstandige onthaalouder. Hun klachtenprocedure mag beperkt zijn. Er moet werk worden gemaakt van modellen waarop de kleinschalige opvang zich kan baseren. Er wordt samen met de Ondersteuningsstructuur Kinderopvang onderzocht hoe daaraan een bijdrage geleverd kan worden.

De voorafnames op het uitbreidingsbeleid zijn een manier om in te spelen op lokale verschillen. Daarnaast houdt de programmatie rekening met de potentiële behoefte. Er wordt eerst uitgebreid in regio's waar de potentiële behoefte het hoogste is. Voor de groepsopvang wordt bijvoorbeeld op gemeentelijk niveau onderzocht waar prioritair geïnvesteerd moet worden.

De visie-oefening voor de flexibele opvang beoogt geen registratie, maar een methodiek om de behoefte te meten. Er worden verschillende gezinstypes gedetecteerd om vervolgens te onderzoeken hoe best voldaan wordt aan hun opvangbehoefte. De visie-oefening wordt uitgevoerd door gebruikers, organisatoren en andere stakeholders zoals bijvoorbeeld Horeca Vlaanderen.

Onder de oude regelgeving bleef het inkomenstarief gelden bij opvangprestaties die langer dan elf uur duren, zij het aan 160 percent, en kregen de voorzieningen een extra subsidie. Die extra subsidie is er niet meer. De nieuwe subsidietechniek is niet enkel louter op prestaties gebaseerd. Voorzieningen die met een inkomensgebonden tarief werken, krijgen ook een vast subsidiebedrag op basis van de leeftijdscomponent. Door die nieuwe techniek is 90 percent van alle vroegere IKT-voorzieningen erop vooruitgegaan. Slechts 10 percent van de voorzieningen op trap 2b heeft recht op een compensatie omdat de huidige subsidie lager ligt dan voorheen.

Prestaties van meer dan elf uur vallen niet vaak voor. Voor de invoering van het decreet van 20 april 2012 ging het om slechts 2 percent van alle prestaties geleverd door inkomensgebonden voorzieningen. Prestaties van meer dan elf uur blijven mogelijk. Wel is het zo dat het inkomenstarief slechts voor elf uur geldt. Voorzieningen kunnen hun prijs zelf bepalen voor de uren boven die elf uur. Dezelfde regeling geldt op trap 2a.

Katrien Verhegge benadrukt dat gemonitord wordt op basis van beschikbare gegevens. Wetenschappelijk onderzoek en steekproeven moeten bepaalde zaken uitdiepen. Deze monitoring zal voortaan jaarlijks gebeuren.

Dieter Vanhecke vindt het nog te vroeg voor diepteanalyses. Er is nog maar één volledig jaar. Dat volstaat niet om de evolutie van het aantal starters en stoppers te duiden. De reden van stopzetting wordt steeds opgevraagd om dat in de toekomst te analyseren.

Het is de bedoeling tegen eind 2016 op de IKT-attesten te registeren wie tot een voorrangsgroep behoort. Kind en Gezin heeft echter enkel informatie over het gezinsinkomen en de gezinssamenstelling. Daarbij kan niet voorbij worden gegaan aan de privacyregels. Er zijn echter nog andere manieren om een voorrangsbepaling te voeren. Er kan actief worden samengewerkt met toeladers. Tijdens de workshops wordt daar veel aandacht aan besteed.

Er wordt enkel een convenant afgesloten met de grootsteden Brussel, Antwerpen en Gent. Enkel voor die steden geldt immers een voorafname op het uitbreidingsbudget. Alle andere steden en gemeenten vallen onder de programmatie.

Als gevolg van de IKT-mix dreigt de sociale mix onder druk te komen. De perceptie dat het inkomenstarief enkel geldt voor de laagste inkomens en dat begoede ouders de vrije prijs moeten betalen, moet worden vermeden. Iedereen is het erover eens dat in een IKT-mix voorrang wordt verleend aan ouders met het laagste inkomen. Dat mag echter niet te ver worden doorgetrokken.

Er zijn dertien organisatoren die met een soort van IKT-mix werken. Acht hebben geantwoord. De wijze waarop die acht organisatoren de ouders naar een bepaalde plaats toeliden, verloopt overal verschillend. Sommige organisatoren geven voorrang aan wie eerst komt en andere maken een onderscheid volgens de leeftijd van de kinderen. Eén organisator, gevestigd op de grens met Nederland, liet de plaatsen met een vrije prijs aan Nederlandse ouders.

Het is de bedoeling in de regelgeving een verband te maken tussen de lokale loketten en de Huizen van het Kind om dat verder uit te werken.

De Ondersteuningsstructuur Kinderopvang coacht zowel starters als voorzieningen die in problemen verkeren. De problemen zijn vaak van zakelijke of budgettaire aard. De Ondersteuningsstructuur Kinderopvang is ook betrokken bij het voortgangsoverleg, en zorgt aldus ook voor input.

De projecten inzake pedagogische ondersteuning en taalondersteuning worden verlengd tot eind 2016.

Het is logisch dat de 809 nieuwe plaatsen nog niet allemaal zijn opgestart. Vaak wachten initiatiefnemers op een subsidiebelofte om een pand in te richten of om kindbegeleiders aan te werven. De meeste starten in de loop van 2016.

Elke Van den Brandt zegt dat de kinderopvangtoeslag in de hervormde kinderopvang volgens minister Vandeuren als een rugzak gezien moet worden. Ofwel wordt een probleem opgelost ofwel wordt voor een nieuw model geopteerd. Dit lijkt een tussenoplossing. Dat is echter een politieke discussie die met minister Vandeuren gevoerd moet worden.

De kinderopvangzoeker komt er niet. Op verschillende plaatsen worden nieuwe experimenten opgestart. Het is begrijpelijk dat ouders de zoektocht zelf willen voeren. Ze hebben bepaalde vragen waarop ze een antwoord willen. Keuzevrijheid is belangrijk. Tegelijkertijd werd met die kinderopvangzoeker een aantal belangrijke doelstellingen beoogd. Brusselse ouders doen gemiddeld tien aanvragen. Ze moeten met andere woorden tienmaal vrij nemen om een crèche te bezoeken. De efficiëntie kan nog beter.

Dat kansarmen moeilijk te bereiken zijn, is inderdaad niet uitsluitend het gevolg van financiële drempels. Betaalbaarheid blijft echter een teer punt. Ondanks de voorrangsregels geven bepaalde crèches expliciet mee enkel voor tweeverdieners plaatsen te hebben. Kinderopvang is ook voor kansarme kinderen van werkloze ouders een goede zaak. Dat vergt naast een andere teneur ook meer capaciteit. Investeren in kinderopvang levert maatschappelijke winst op.

Het uitbreidingsbeleid voor 2016 bedraagt 2 miljoen euro. Volgt er nog een uitbreidingsronde of worden die middelen aan andere zaken besteed?

Sommigen waarschuwen voor het perverse effect van de IKT-mix. Ook begoede ouders willen een zo goedkoop mogelijke plaats. Dat mag echter geen argument zijn om er geen werk van te maken. Een IKT-mix zal het inkomen van Kind en Gezin wellicht doen dalen maar tegelijk zullen plaatsen op een fairder wijze toebedeeld worden. Dertien organisatoren bieden de twee tarieven aan. Wellicht zijn er niet-gesubsidieerde initiatieven die toch inkomensgerelateerd werken. Andere organisatoren weigeren uit te breiden als dat niet met inkomensgebonden plaatsen kan. Er zijn met andere woorden tal van redenen om wel werk te maken van de IKT-mix.

Bart Van Malderen is verbaasd dat niet kan worden gezegd hoeveel van de 809 plaatsen al zijn opgestart. Dat is geen verwijt aan het adres van Kind en Gezin. Het is immers de Vlaamse Regering die pas in augustus 2015 besliste een uitbreidingsronde te organiseren. Dat was een bewuste keuze om de uitgaven in 2015 te beperken.

Dergelijke beslissing leidt er wel toe dat het bij constant beleid 21 jaar zal duren om de doelstelling van 17.500 nieuwe plaatsen te halen. Dat baart de spreker zorgen omdat niemand voorbij kan aan de behoeften als gevolg van maatschappelijke veranderingen zoals gezinsverdunding, de flexibele arbeidsmarkt en het wegvallen van mantelzorg. Het antwoord van de Vlaamse Regering is volstrekt ontoereikend. Het decreet van 20 april 2012 voert echter een recht op kinderopvang in voor wie het nodig heeft, wat erop wijst dat de Vlaamse overheid kinderopvang belangrijk vindt.

De gemiddelde prijsstijging van 8 percent leidt bij Kind en Gezin en bij de spreker tot een verhoogde bezorgdheid over de kwetsbare groepen. Hoewel het bereik

niet uitsluitend door het prijsbeleid wordt bepaald, zal een prijsstijging niet tot het gewenste effect leiden. Dat van een automatisch recht door middel van een verlaagd tarief wordt overgestapt op een omweg via het OCMW, verhoogt de drempel alleen maar. Kind en Gezin moet dat van nabij monitoren. Op deze maatregel had de Vlaamse Regering een armoedetoets moeten uitvoeren.

Katrien Verhegge antwoordt dat het uitbreidingsbeleid 3 miljoen euro bedraagt. De pedagogische ondersteuning en taalondersteuning valt daar ook onder.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Lies JANS
Jan BERTELS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

cao	collectieve arbeidsovereenkomst
IKG	inkomensgerelateerd
IKT	inkomenstarief
KPMG	een internationale accountants- en adviesorganisatie
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
SWOT	strengths, weaknesses, opportunities, threats
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten